

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av en tillgänglig lärmiljö för
alla i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 4-9
vid Almunge skola i Uppsala kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Almunge skola avseende verksamhetens kvalitet inom en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa (se bilaga 1). Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning undervisningen i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans årskurs 4–9, är tillgänglig för alla elever.

Kvalitetsgranskningen utgår från två frågeställningar:

- I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
- I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 2). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 återfinns granskningens författningsstöd.

Beslut

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Skolinspektionen bedömer att Almunge skola i Uppsala kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Skolinspektionen bedömer att Almunge skola i Uppsala kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas följande område:

- Säkerställ att den grundläggande principen om alla elevers lika värde integreras i lärarnas arbete med att göra undervisningen i idrott och hälsa tillgänglig för alla elever.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 14 april 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (SI 2026:6185) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Inom denna frågeställning granskas skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa, där undervisningen utformas så att alla elever ges möjlighet att delta. Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer
- Lärares arbete med lektionsupplägg
- Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen i idrott och hälsa är i hög utsträckning utformad så att alla elever kan delta.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av undervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer

Granskningen visar att det finns ett aktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer och att lärare är lyhörda för elevernas perspektiv.

Lärarna främjar en gemenskap mellan elever och lärare och elever emellan. Av intervjuer med lärare och elever samt Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lärarna arbetar främjande för att stärka relationer. Lärare uppger att det är särskilt viktigt i uppstarten av ett läsår att de låter eleverna genomföra samarbetsövningar så att de lär känna varandra. Exempelvis genomför de arbetsområdet friluftsliv i början av läsåret för att eleverna ska lära sig arbeta tillsammans i bestämda grupper. Därutöver berättar en lärare att de ser till att regelbundet genomföra lekar i undervisningen för att skapa trygghet mellan eleverna, få dem att ha roligt och våga prova olika moment och aktiviteter. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer gick en lärare igenom regler och förhållningssätt inför att eleverna skulle göra en lek. Läraren betonade då att samarbetet mellan eleverna var det viktiga i leken och inte vem som sprang snabbast. Eleverna berättar att lärare kan lägga in regler kring

samarbete i lekar och spel, exempelvis att alla i laget måste nudda bollen innan någon får skjuta på mål. Det framkommer av lärarintervjun att lärarna har arbetat för att förbättra samarbetet mellan flickor och pojkar i vissa grupper bland annat genom att ha genomtänkta gruppindelningar och samtal med eleverna. Vidare berättar elever att lärarna går igenom vilka regler som gäller i undervisningen liksom hur de ska vara mot varandra. Även rektorn berättar att lärarna arbetat med att tydliggöra förväntningar och regler så att eleverna vet vad som förväntas av dem på lektioner och hur de ska vara mot varandra. Både lärare och elever beskriver att lärarna förebygger, uppmärksammar och hjälper eleverna att lösa konflikter om sådana uppstår. Det kan till exempel handla om att lärare samtalar med eleverna på förhand om risker, som att någon kan göra sig illa om de inte är försiktiga med varandra i vissa moment. Elever i både mellan- och högstadiet beskriver att samarbetet elever emellan för det mesta fungerar bra och att lärarna uppmuntrar eleverna och bryr sig om dem. En lärare berättar exempelvis att hen ser till att prata med elever även utanför lektionstid, så som på rastvakt, för att lära känna eleverna.

Lärare är lyhörda inför elevernas synpunkter och intressen i planeringen av undervisningen. Lärare berättar att de på olika sätt lyssnar in vad eleverna tycker om och är intresserade av. Exempelvis får elever blunda och visa med tummen vad de tyckt om lektionen. En lärare uppger att hen också pratar enskilt med elever om hur de upplever undervisningen medan en lärare låter eleverna reflektera i början av terminen kring vad de vill göra mer eller mindre av på lektionerna. Lärare uppger att de även ser och hör vad som fungerat väl på lektioner och kan då lägga in fler pass av samma aktivitet. Vidare låter lärare eleverna få valmöjligheter, exempelvis att de inom ramen för bollsport får välja mellan handboll och volleyboll. Elever beskriver att lärare lyssnar in deras åsikter och intressen och att de i slutet av terminen får önska aktiviteter. Enligt eleverna kan läraren då dra slutsatser om vad eleverna tycker om att göra. Även Skolinspektionens skolenkät bekräftar att eleverna både i årskurs 5 och 8 upplever att de får vara med och påverka undervisningen och att vuxna lyssnar på deras förslag.

Lärares arbete med lektionsupplägg

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad, förutsägbar och innehåller aktiviteter på olika nivå. Lärare ger elever stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att alla elever kan delta aktivt.

Undervisningen är strukturerad och läraren förmedlar information om lektionens mål, upplägg och innehåll. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att skolan har en gemensam lektionsstruktur för att skapa tydlighet för eleverna. I strukturen ingår en tydlig inledning av lektionen

där mål och aktiviteter förmedlas liksom ett sammanfattande avslut. Elever berättar att de tycker att lektionsstrukturen är tydlig och att lärare förklarar muntligt och skriftligt vad de ska göra och hur. Vidare uppger lärare att de försäkrar sig om att alla elever förstår och att de ger en extra instruktion till de elever som de vet behöver det. Elever berättar att om det är något de inte förstår så frågar de läraren om det och läraren kan även delta i aktiviteter och ge tips, hjälpa till och visa rörelser för eleverna. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att lektionens struktur är tydlig och att de flesta elever efter genomgång vet hur de ska genomföra aktiviteter. Läraren ger vissa elever ytterligare stöd genom enskild instruktion. Det framgår vidare av intervjuer med lärare och elever att övergångar mellan olika aktiviteter fungerar smidigt och är lätta för elever att förstå. Lärare ger översiktliga instruktioner i början av lektionen och gör sedan avbrott för en mer detaljerad instruktion med förklaringar i samband med att nästa aktivitet ska genomföras. Det kan exempelvis vara för att öka svårighetsgraden i en aktivitet. Vidare uppger elever att lärare berättar om innehållet i nästkommande lektion vid lektionsslut.

Undervisningen innehåller aktiviteter med olika svårighetsnivåer så att alla elever får möjlighet att utmanas. Av inkommen dokumentation från huvudmannen liksom intervjuer med lärare och rektor framgår att lärarna får information om elevernas förutsättningar genom samarbete med mentorer, elevhälsan och eleverna själva. Lärare uppger att genom att erbjuda eleverna samma aktivitet men med flera svårighetsnivåer så kan undervisningen anpassas både till de som behöver mer hjälp och till de som behöver utmanas. En lärare beskriver också att eleverna blir tryggare då alla kan delta utifrån sin egen nivå. Även elever berättar att de brukar göra samma typ av aktiviteter i klassen, men med olika nivåer och svårighetsgrad. Om de till exempel har gymnastik så kan de välja på två olika nivåer av samma övning. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer spelade eleverna frisbee i lag och läraren organiserade spelet i två olika nivåer på samma plan.

Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Granskningen visar att lärarna skapar en undervisning där elever vågar utmana sig själva, känner tilltro till sin förmåga och får möjligheter att öva och utvecklas i sin egen takt, med fokus på lärandeprocessen snarare än enbart på resultat.

Lärare har planerat för att undervisningen ska ge eleverna möjligheter att uppleva rörelseglädje och utmaningar utifrån sina förutsättningar. Det framgår av dokument som begärts in från huvudmannen att lärarna planerar undervisningen så att den består av en variation av rörelseaktiviteter, friluftsliv, inne- och utevistelse. Lärare berättar att de

tillsammans gör en läsårsplanering och att de i det arbetet ser till att erbjuda eleverna en bredd av aktiviteter. Eleverna ges på så sätt möjlighet att prova på och hitta det som de är intresserade av, då målet enligt lärare är att alla elever ska delta i undervisningen och vara hälsosamma hela livet. Lärare beskriver att de aktiviteter som erbjuds ofta har olika svårighetsgrad för att alla elever ska kunna delta och utvecklas utifrån sina förutsättningar. Elever uppger att de får möjlighet att utvecklas vidare till nästa nivå och att läraren stödjer dem i det. Exempelvis berättar elever att läraren hjälpt dem individuellt för att nå svårare nivåer i gymnastikövningar. Enligt rektorn planerar lärarna för en variation i undervisningen och reflekterar kring hur de kan möta elever som är olika.

Undervisningen har fokus på aktiviteter som främjar ansträngning och progression och lärare arbetar för att skapa en lärmiljö där det är okej att prova och försöka igen. Av lärar- och elevintervjuer framgår att lärare uppmuntrar eleverna att ta nästa steg och förmedlar vikten av att anstränga sig för att bli bättre på någonting. Exempelvis beskriver en lärare att om elever inte klarar något moment så uppmuntrar läraren dem att träna på aktiviteten några veckor till. När de sedan klarar momentet så kan läraren säga "jag visste att du skulle klara det" och visa glädje över att eleverna lyckats med något de kanske inte trodde de skulle klara. Elever berättar i intervju att lärare uppmuntrar dem, säger att de kan utvecklas vidare och att det är viktigt att försöka och göra sitt bästa. Elever ger exempel på att de blivit bättre på flera saker som de tränat på i undervisningen, exempelvis att bygga vindskydd, orientera och samarbeta med varandra. Vidare framgår av lärar- och elevintervjuer att lärarna anpassar svårighetsnivån på aktiviteterna så att eleverna inte behöver ha förkunskaper och uppmuntrar elever att öva för att klara aktiviteter och utvecklas vidare. Till exempel erbjuds elever en lättare eller svårare väg när det är en hinderbana eller olika nivåer i bollspel. En lärare uppger att de tydliggör för elever att det är skillnad på föreningsidrott och skolans idrott och hälsa. I stället för att spela match kan de till exempel få öva på teknik, så som skott och hur man passar och då vågar elever vara med i större utsträckning, enligt läraren.

Lärare ger eleverna möjlighet att löpande reflektera över vad de kan, hur de lärt sig och vad de behöver utveckla och ger eleverna individuell återkoppling. En lärare ger som exempel att eleverna i början av terminen brukar få reflektera skriftligt kring olika frågor, exempelvis vad eleven gjort bra och vad hen kan göra bättre. Lärare uppger att elever även får reflektera kring sin utveckling i idrott och hälsa i samband med utvecklingssamtal. Elever på högstadiet uppger att de haft uppgifter där har fått reflektera över sin progression utifrån aktiviteter som de genomfört. Det framgår av både lärar- och elevintervjun att lärare uppmuntrar eleverna att komma och prata om hur det går och hur de kan utvecklas vidare. Eleverna uppger att återkoppling även sker på utvecklingssamtal,

betygssamtal eller att läraren i samband med lektioner kan prata med dem om hur det går. Ibland ger läraren återkoppling till gruppen och kan till exempel säga att samarbetet fungerade bättre den här lektionen än tidigare.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Inom denna frågeställning granskas rektorns arbete med att skapa förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete
- Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn bedriver i flera delar ett arbete som skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och lärare samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete

Granskningen visar att rektorn främjar en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa genom att leda ett systematiskt arbete, se till att adekvata åtgärder vidtas och skapar förutsättningar för samarbete mellan lärare och övrig personal.

Rektorn följer upp undervisningens tillgänglighet, identifierar hinder, genomför åtgärder och följer upp resultatet av insatserna. Rektorn och lärare uppger att rektorn följer upp undervisningen via ämnesgrupper, medarbetarsamtal och i dialog med enskilda lärare. I ämnesgruppen får lärare reflektera kring sin egen undervisning utifrån analysfrågor, till exempel vad de ser som framgångsfaktorer i undervisningen för att alla elever ska komma så långt som möjligt. Rektorn har också gjort lektionsbesök med fokus på enskilda elevers tillgänglighet. Rektorn, lärarna och elevhälsan går tillsammans igenom elevernas kunskapsresultat och närvaro varje termin. Rektorn uppger att om elever inte når godkänd

kunskapsnivå så diskuterar de eventuella insatser och vad lärare kan behöva ändra på i undervisningen.

Utifrån analysen av resultaten har rektorn satt in åtgärder för att förbättra tillgängligheten. Rektorn ger exempel på åtgärder som gjorts för elever, så som extra simundervisning och möjlighet att byta om enskilt vilket underlättat för elever. Rektorn och lärare beskriver att det sker en dialog med elever och vårdnadshavare för att hitta lösningar som fungerar. Det finns elever som har hög frånvaro generellt, även i ämnet idrott och hälsa, och enligt rektorn arbetar skolan kontinuerligt med att de ska närvara. Det sker bland annat med stöd av socialpedagog och i idrott och hälsa genom att erbjuda alternativa lösningar under en period, så som att eleven kan gymma eller promenera med vuxen. Därutöver berättar både rektorn och lärare att det tidigare funnits utmaningar med elevers deltagande i ämnet idrott och hälsa då många elever inte velat byta om. Rektorn och lärare har därför tagit beslut om att elever inte behöver vara ombytta, även om lärare arbetar kontinuerligt med att försöka få elever att delta med funktionella kläder. Åtgärden har förbättrat deltagandet i ämnet och lärare beskriver att alla nu deltar, med få undantag. Rektorn arbetar också med ramfaktorer för tillgänglighet, så som schemaläggning för idrottshallen och undervisningsbassängen. Lärarna är med i arbetet med att skapa ett funktionellt schema där de exempelvis ser till att lektionerna läggs parallellt och att elever i ungefär samma åldrar har idrott samtidigt. Ett skäl till det är att elevrådet på mellanstadiet förmedlat att de upplevde det tryggt så.

Rektorn har skapat en organisation där lärare kan få stöd och samarbeta för att förebygga hinder i lärmiljön. Av intervjuer med rektorn och lärarna och av dokument som begärts in av huvudmannen framgår att lärarna har goda möjligheter att samarbeta med mentorer, andra lärare och elevhälsan för att skapa en tillgänglig lärmiljö. Lärarna i ämnet idrott och hälsa ingår i arbetslag, ämneslag och årskurslag där de regelbundet samverkar med olika lärare, elevernas mentorer och elevhälsan. Lärare uppger att de diskuterar elevärenden varje vecka och får information om enskilda elevers behov av både elevhälsan och mentorer. Det finns enligt lärare en rutin för hur de ska gå till väga om de behöver stöd i organisationen, även om lärare uppger att de hanterar många situationer tillsammans inom lärargruppen i idrott och hälsa.

Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Granskningen visar att rektorn delvis tydliggör hur principen om alla elevers lika värde ska kopplas till lärarnas arbete med att göra undervisningen i ämnet idrott och hälsa tillgänglig.

Rektorn leder till viss del ett arbete med att integrera en värdegrund som tydliggör att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara tillgänglig för alla elever. Rektorn uppger att en del av lärarnas arbete är att se över sina ämnesplaneringar och reflektera kring hur undervisningen passar alla elever. Rektorn beskriver att hen har stor tilltro till lärarnas kompetens och att rektorn ser att de i undervisningen arbetar för att alla ska kunna delta, oavsett kön eller funktionsnedsättning. Dock framgår av intervjuer med lärarna att rektorn inte har kommunicerat någon tydlig målsättning för hur lärarna ska arbeta övergripande med tillgänglig lärmiljö. Lärare beskriver i stället att skolan tar många beslut för de enskilda elever som behöver anpassningar. Värdegrundsarbetet som bedrivs på skolan består enligt rektorn bland annat av kollegiala samtal kring bemötande av elever, inkluderat arbete kring språkbruk. Vidare arbetar trygghetsteamet löpande med värdegrundsarbetet och stödjer lärare, exempelvis genom att ta fram ett antal värdegrundslektioner som alla lärare ska genomföra under läsåret. Rektorn uppger att vissa aspekter av tillgänglighet kommer in i skolans värdegrundsarbete, till exempel kring bemötande och språkbruk. Lärare uppger att de inte har haft något kollegialt arbete eller någon fortbildning kring att tillgängliggöra undervisningen, även om de arbetat med att utveckla lektionsstrukturen. Enligt rektorn har skolan inte arbetat systematiskt med tillgänglighet i lokalerna eller utifrån några av Specialpedagogiska skolmyndigheten verktyg. Därutöver uppger lärare att rektorn inte har samtalat med dem om mål och förväntningar på skolans arbete med tillgänglighet och att tillgänglighetsarbete inte varit ett fokusområde på skolan.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande område:

- Säkerställ att den grundläggande principen om alla elevers lika värde integreras i lärarnas arbete med att göra undervisningen i idrott och hälsa tillgänglig för alla elever.

Av läroplanen framgår att skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.¹ Rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Inom givna ramar har rektorn dessutom ett särskilt ansvar för bland annat följande områden: Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn inte tydliggjort en målsättning eller gett tydliga riktlinjer för hur lärarna ska arbeta med en

¹ Lgr 22 1 Skolans värdegrund och uppdrag. Grundläggande värden.

² Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa. Lärare har inte haft något kollegialt arbete eller någon fortbildning kring hur undervisningen kan göras mer inkluderande i ämnet. Genom att tydliggöra riktlinjer kring tillgänglig lärmiljö och knyta värdegrundsarbetet till frågor om tillgänglighet och delaktighet kan skolan skapa lärmiljöer som fungerar ännu bättre för alla elever. När lärare ges goda möjligheter till kompetensutveckling stärks förutsättningarna att utveckla en tillgänglig lärmiljö, vilket i sin tur kan öka elevernas delaktighet samt främja deras utveckling och lärande.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn leder ett arbete för att utveckla ett gemensamt förhållningssätt och en samsyn i kollegiet kring tillgängligt lärande och att elevers olikheter är en resurs. Rektorn ska se till att lärarna får den kompetensutveckling som krävs för att de ska kunna förbättra tillgängligheten ytterligare i undervisningen i ämnet idrott och hälsa. Specialpedagogiska skolmyndigheten har material som kan användas i detta arbete.³

På Skolinspektionens vägnar

X Åsa Pleiner

Föredragande

Signerat av: Åsa Pleiner

X Ewa Mölleryd

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

I handläggningen av ärendet har även utredaren Anna-Carin Kostic deltagit.

³ [Samsyn och förståelse](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-06). [Kapacitet och kompetens](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-10-06).

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Almunge skola i Uppsala kommun den 2 och 3 september med digital rektorsintervju den 7 september 2026. Besöket genomfördes av utredarna Åsa Pleiner, Anna-Carin Kostic och Anna Cervell.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Tre lektionsobservationer
- Fyra gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Under 2027 planerar Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport. I rapporten redovisas de samlade iakttagelserna från den tematiska kvalitetsgranskningen.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska om undervisningen i idrott och hälsa, i grundskolans årkurs 4–9, är tillgänglig för alla elever, utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
2. I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterier

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Varje frågeställning bedöms i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar och i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?

Kvalitetskriterium 1a Relationer

Det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer både elever emellan och mellan elever och lärare, där respektfullhet och gemenskap är framträdande. Det innebär bland annat att läraren är lyhörd för elevernas perspektiv, bekräftar eleverna och exempelvis underlättar interaktioner mellan elever.

Kvalitetskriterium 1b Lektionsupplägg

Undervisningen är strukturerad och förutsägbar. Det innebär bland annat att läraren förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll. Undervisningen innehåller olika aktiviteter, uppgifter på olika nivå och läraren ger stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att eleverna kan delta aktivt.

Kvalitetskriterium 1c Förhållningssätt och bemötande

Undervisningen präglas av ett utvecklande klimat så att elever vågar utmana sig själva och kan känna tilltro till sin förmåga. Undervisningen ger eleverna rika möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterium 2a Arbetsprocess

Rektorn leder ett medvetet och systematiskt arbete för att främja en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ser till att adekvata åtgärder vidtas för att undanröja identifierade hinder för en tillgänglig lärmiljö. Rektorn skapar förutsättningar för att samarbete mellan lärare och övrig personal sker kontinuerligt i syfte att tillgängliggöra undervisningen i idrott och hälsa.

Kvalitetskriterium 2b Grundläggande principer

Rektorn förmedlar en grundläggande princip som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och resurs i ämnet idrott och hälsa. Målsättningen om full tillgänglighet är en levande fråga i skolan och fungerar som vägledning för ämnet idrott och hälsa i det dagliga arbetet.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁴

Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ I förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. Sverige har internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna som bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. I första hand ligger ansvaret för att de mänskliga rättigheterna respekteras och tillgodoses på varje stats regering men även de statliga och kommunala förvaltningarna har ett ansvar. Detta innebär att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta.⁶

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.⁷

Rektorerna beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁸

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller

⁴ 26 kap. 20 § skollagen.

⁵ 1 kap. 4 § skollagen.

⁶ Prop. 2009/10:165 s 221.

⁷ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁸ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.⁹

Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.¹⁰

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.¹¹

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.¹²

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.¹³

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.¹⁴

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön,

⁹ 3 kap. 2 § första och andra stycket skollagen.

¹⁰ 4 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 4 kap. 9 § första stycket skollagen.

¹² 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

¹³ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

¹⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.¹⁵

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska präga verksamheten. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.¹⁶

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.¹⁷

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor, i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.¹⁸

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för

¹⁵ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

¹⁶ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

¹⁷ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

¹⁸ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.¹⁹

Skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Läraren ska vidare svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.²⁰

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn bland annat det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.²¹

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna

¹⁹ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

²⁰ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

²¹ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.²²

Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. Den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Detta betonas i 1 kap. 4 § skollagen.²³ Sådana förpliktelser finns bl.a. i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har ratificerat Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²⁴ Enligt artikel 24 måste konventionsstaterna säkerställa att de förverkligar rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i ett inkluderande utbildningssystem. I den allmänna kommentaren till artikel 24 anges bl. a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Vidare framgår att inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande.²⁵

²² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

²³ Prop. 2009/10:165 s 221.

²⁴ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2008:26.

²⁵ Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10. Myndigheten för delaktighet, 2017.